(यथार्थ अनुवाद)
न. व. पाटील,
भाषा संचालक,
महाराष्ट्र राज्य.

MAHARASHTRA ACT No. XVIII OF 1985

THE MAHARASHTRA SALES TAX ON THE TRANSFER OF THE RIGHT TO USE ANY GOODS FOR ANY PURPOSE ACT, 1985.

महाराष्ट्र विधानमंडळाच्या पुढील अधिनियमास राज्यपाल यांची संमती दिनांक १२ ऑगस्ट १९८५ रोजी मिळाली असल्यामुळे तो, याद्वारे, सर्व लोकांच्या माहितीसाठी प्रसिद्ध करण्यात येत आहे.

सचिव,
महाराष्ट्र शासन,
विधि व न्याय विभाग.

MAHARASHTRA ACT No. XVIII OF 1985.

AN ACT TO LEVY AND COLLECT THE TAX ON THE TRANSFER OF THE RIGHT TO USE ANY GOODS FOR ANY PURPOSE (WHETHER OR NOT FOR A SPECIFIED PERIOD) FOR CASH DEFFERED PAYMENT OR OTHER VALUABLE CONSIDERATION IN THE STATE OF MAHARASHTRA

[राज्यपाल यांची संमती मिळाल्यानंतर "महाराष्ट्र शासन राजपत्रात" दिनांक १४ ऑगस्ट १९८५ रोजी प्रथम (इंग्रजीत) प्रसिद्ध केलेला]

सन १९८५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १८.

महाराष्ट्र राज्यात रोख रकमेच्या, आस्थगित प्रदानाच्या किंवा मूल्यवान् प्रतिफलाच्या बदल्यात कोणताही माल कोणत्याही प्रयोजनार्थ (मग ते विनिर्दिष्ट कालावधीसाठी असो किंवा नसो). वापरण्याच्या हक्काच्या हस्तांतरणावर कर आकारणे व त्याची उगराणी करणे यासाठी अधिनियम.

ज्याअर्थी, महाराष्ट्र राज्यात रोख रकमेच्या, आस्थगित प्रदानाच्या किंवा मूल्यवान् प्रतिफलाच्या (Valuable consideration) बदल्यात कोणताही माल कोणत्याही प्रयोजनार्थ (मग ते विनिर्दिष्ट कालावधीसाठी असो किंवा नसो) वापरण्याच्या हक्काच्या हस्तांतरणावर कर आकारणे व त्याची उगराणी (Collection) करणे इष्ट आहे; **त्याअर्थी,** भारतीय गणराज्याच्या छत्तिसाव्या वर्षी याद्वारे पुढीलप्रमाणे अधिनियम करण्यात येत आहे :—

प्रकरण एक

प्रारंभिक

१. (१) ह्या अधिनियमास 'महाराष्ट्र कोणताही माल कोणत्याही प्रयोजनार्थ वापरण्याच्या हक्काच्या हस्तांतरणावरील विक्रीकर अधिनियम, १९८५' असे संबोधण्यात येईल. **संक्षिप्त नाव, व्याप्ती आणि प्रारंभ.**

(२) तो संपूर्ण महाराष्ट्र राज्याला लागू होईल.

(३) राज्य शासन शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे नियत करील अशा तारखेस तो अंमलात येईल.

व्याख्या. २. या अधिनियमात, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(१) "नियत दिवस" म्हणजे अधिनियमाच्या प्रारंभाचा दिनांक होय;

(२) "मुंबई विक्रीकर अधिनियम" म्हणजे मुंबई विक्रीकर अधिनियम, १९५९ होय; १९५९ चा मुंबई ५१.

(३) "आयुक्त" म्हणजे 'मुंबई विक्रीकर अधिनियमाखाली' विक्रीकर आयुक्त म्हणून नियुक्त करण्यात आलेली व्यक्ती होय;

(४) "व्यापारी" म्हणजे जी कोणतीही व्यक्ती रोख रकमेच्या, आस्थगित प्रदानाच्या किंवा मूल्यवान प्रतिफलाच्या बदल्यात कोणताही माल कोणत्याही प्रयोजनार्थ (मग तो विनिर्दिष्ट कालावधीसाठी असो किंवा नसो) वापरण्याचा हक्क हा अडत (कमिशन) घेऊन वा पारिश्रमिक घेऊन किंवा अन्यथा हस्तांतरित करते अशी कोणतीही व्यक्ती होय; आणि या संज्ञेत, जे याप्रमाणे असा माल वापरण्याच्या हक्काचे हस्तांतरण करते असे शासन, केंद्र शासन आणि तसेच जी कोणतीही सोसायटी, क्लब किंवा व्यक्तिसंघ आपल्या सदस्यांस असा माल वापरण्याच्या हक्काचे हस्तांतरण करते त्यांचा समावेश होतो;

स्पष्टीकरण.—चलत्‌चित्रपट किंवा व्हिडिओ कॅसेटस् वापरण्याच्या हक्काचे हस्तांतरण करण्याच्या संबंधात, जी व्यक्ती प्रदर्शक किंवा वापरदार यांच्याकडे अशा हक्काचे हस्तांतरण करते आणि प्रदर्शक व वापरदार यांना जिच्याकडून असा वापर करण्याचा हक्क प्राप्त होतो अशी कोणतीही व्यक्ती या खंडान्वये व्यापारी म्हणून समजण्यात येईल.

(५) "माल" म्हणजे सर्व प्रकारची जंगम मालमत्ता [वृत्तपत्रे किंवा कारवाईयोग्य मागणीहक्क (actionable claims) किंवा पैसे किंवा पुंजरोखे, शेअर्स किंवा रोखे सोडन] होय;

(६) "व्यक्ती" या संज्ञेत कोणतीही कंपनी किंवा माणसांचा निकाय—मग तो विधिसंस्थापित असो किंवा नसो,—आणि तसेच हिंदू अविभक्त कुटुंब, भागीदारी संस्था व स्थानिक प्राधिकरण यांचा समावेश होतो;

(७) "विहित केलेले" म्हणजे नियमांन्वये विहित केलेले होय;

(८) "नोंदलेला व्यापारी" म्हणजे कलम ७ अन्वये नोंदलेला व्यापारी होय;

(९) "नियमावली" म्हणजे या अधिनियमान्वये केलेले नियम होत;

(१०) "विक्री" म्हणजे रोख रकमेच्या, आस्थगित प्रदानाच्या किंवा अन्य कोणत्याही मूल्यवान प्रतिफलाच्या बदल्यात कोणताही माल कोणत्याही प्रयोजनार्थ (मग तो विनिर्दिष्ट कालावधीसाठी असो किंवा नसो) वापरण्याच्या हक्काचे हस्तांतरण होय, आणि "विक्री करणे/विकणे" या संज्ञेचे व्याकरणिक रूपभेद व सजातीय शब्दप्रयोग यांसुद्धा त्या संज्ञेचा अर्थ त्याप्रमाणे लावण्यात येईल.

स्पष्टीकरण.—या खंडाच्या प्रयोजनार्थ असा माल वापरण्याच्या हक्काचे हस्तांतरण महाराष्ट्र राज्यात करण्यात आले असे मानण्यात येईल—मग माल वापरण्याच्या हक्काचे असे हस्तांतरण करण्याचा करार कोणत्याही ठिकाणी करण्यात आलेला असो, आणि संबंधित पक्षाची संमती असा माल वापरण्याच्या हक्काचे असे हस्तांतरण होण्यापूर्वी घेतलेली असो वा त्यानंतर घेतलेली असो;

(११) "विक्री किंमत" म्हणजे, कोणताही माल कोणत्याही प्रयोजनार्थ (मग तो विनिर्दिष्ट कालावधीसाठी असो किंवा नसो) वापरण्याच्या हक्काचे हस्तांतरण करण्याबद्दल मिळालेल्या किंवा मिळण्याजोग्या मूल्यवान प्रतिफलाची रक्कम होय;

(१२) "अनुसूची" म्हणजे ह्या अधिनियमास जोडलेली अनुसूची होय;

(१३) "राज्य" म्हणजे महाराष्ट्र राज्य होय;

(१४) "कर" म्हणजे या अधिनियमाखाली प्रदेय असलेला कर होय;

(१५) "विक्री व्यवहारांची उलाढाल" म्हणजे कोणताही माल वापरण्याच्या हक्काचे हस्तांतरण करण्याच्या संबंधात व्यापाऱ्याला वर्षभरात मिळालेल्या किंवा मिळण्याजोग्या विक्री-किमतींची एकवट होय, आणि त्या संज्ञेत, व्यापाऱ्याला विक्रीच्या किमतीचा भाग म्हणून मिळालेल्या कोणत्याही अग्रिमाचा समावेश होतो;

(१६) "वर्ष" —

(अ) म्हणजे वित्तीय वर्ष होय;

(ब) कोणत्याही विशिष्ट नोंदलेल्या व्यापाऱ्याच्या संबंधात या अधिनियमाच्या प्रयोजनार्थ (कलम ५ व ७ वगळून) त्याचा अर्थ, त्या व्यापाऱ्याचे हिशेब त्याच्या वह्यांमध्ये सामान्यपणे ज्या वर्षास अनुलक्षून ठेवण्यात येतात ते वर्ष असा आहे—पण या संबंधात लेखी अधिकथन देऊन व्यापारी वित्तीय वर्षाचा वैकल्पिक पर्याय पसंत करू शकेल :

परंतु, नोंदलेल्या व्यापाऱ्याने असा विकल्पाधिकार एकदा वापरलेला असल्यास, त्याला आयुक्ताच्या संमतीखेरीज व आयुक्त ठरवील त्या शर्ती अनुसरल्याखेरीज, त्याबाबतीत कोणताही बदल करता येणार नाही.

प्रकरण दोन

कराचा भार व आकारणी

३. (एक) ज्या बाबतीत कोणताही माल वापरण्याच्या हक्काच्या हस्तांतरणासंबंधीचा करार नियत दिवसाच्या अगोदर झाला असेल, पण तो वापरहक्क नियत दिवशी किंवा त्यानंतर वापरला असेल त्याबाबतीत ; कराचा भार.

(दोन) ज्या बाबतीत कोणताही माल वापरण्याच्या हक्काच्या हस्तांतरणासंबंधीचा करार नियत दिवसाच्या अगोदर झालेला असून, तो वापरहक्क नियत दिवसाच्या नंतर चालू राहिला असेल त्या बाबतीत, नियत दिवशी किंवा त्यानंतर अशा वापराच्या संबंधात मिळालेल्या किंवा मिळण्याजोग्या विक्री-किमतीच्या मर्यादेपर्यंत; आणि

(तीन) ज्या बाबतीत कोणताही माल वापरण्याच्या हक्काच्या हस्तांतरणासंबंधीचा करार नियत दिवशी किंवा त्यानंतर झालेला असेल त्या बाबतीत,

या अधिनियमामध्ये अंतर्भूत असलेल्या तरतुदींच्या आणि त्याखाली करण्यात आलेल्या नियमांच्या अधीनतेने ,—विक्रीच्या उलाढालीवर कर आकारण्याजोगा असेल.

४. अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेला माल वापरण्याच्या हक्काच्या हस्तांतरणाच्या बाबतीत विक्रीच्या उलाढालीवर, राज्य शासन, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे वेळोवेळी विनिर्दिष्ट करील त्याप्रमाणे, रुपयामध्ये जास्तीत जास्त पंधरा पैसे इतका कर आकारण्यात येईल. कराची आकारणी.

५. (१) ज्या व्यापाऱ्याने— व्यापाऱ्याचे दायित्व.

(एक) ३१ मार्च १९८५ रोजी संपणाऱ्या,

(दोन) १ एप्रिल १९८५ रोजी सुरू होणाऱ्या

वर्षभरात केलेल्या सर्व विक्रीव्यवहारांची उलाढाल पन्नास हजार रुपयांच्या मर्यादेपेक्षा अधिक झाली असेल किंवा होत असेल असा प्रत्येक व्यापारी, नियत दिवशी किंवा त्यानंतर, पोट-कलम (३) अन्वये कर भरण्याचे दायित्व संपेतोवर या अधिनियमाअन्वये कर भरण्यास दायी असेल :

परंतु, ज्यास खंड (दोन) लागू होतो आणि ज्याची नियत दिवसाच्या नंतरच्या सर्व विक्री-व्यवहारांची उलाढाल पन्नास हजार रुपये या मर्यादेपेक्षा अधिक होते तो व्यापारी, १ एप्रिल १९८५ या दिवसापासून गणना केली असता ज्या त्याच्या विक्री-व्यवहारांची उलाढाल पहिल्याप्रथम अशा

मर्यादेपेक्षा अधिक होईल त्या वेळेपर्यंत झालेल्या विक्री-व्यवहारांच्या बाबतीत कर भरण्यास दायी नसेल.

(२) ज्या व्यापाऱ्याच्या बाबतीत, पोट-कलम (१) मध्ये नमूद केलेल्या वर्षाच्या नंतर १ एप्रिल, १९८५ या दिवसापासून सुरू होणाऱ्या वर्षातील विक्री-व्यवहारांची उलाढाल पहिल्या-प्रथम पन्नास हजार रुपये मर्यादेपेक्षा अधिक होईल असा प्रत्येक व्यापारी, पोट-कलम (३) अन्वये कर भरण्याचे दायित्व संपेतोवर, उक्त दिनांकापासून ह्या अधिनियमाअन्वये कर भरण्यास दायी असेल :

परंतु, उक्त वर्षाच्या १ एप्रिल या दिवसापासून गणना केली असता जेव्हा त्याच्या विक्री-व्यवहारांची उलाढाल पहिल्याप्रथम पन्नास हजार रुपयांच्या मर्यादेपेक्षा अधिक होईल त्या वेळेपर्यंतच्या कालावधीत झालेल्या विक्री-व्यवहारांच्या बाबतीत, व्यापारी कर भरण्यास दायी असणार नाही.

(३) जो व्यापारी या अधिनियमाखाली कर भरण्यास दायी होतो असा प्रत्येक व्यापारी त्याचे नोंदणी प्रमाणपत्र रीतसर रद्द होईपर्यंत याप्रमाणे दायी असण्याचे चालू राहील आणि प्रमाणपत्र याप्रमाणे रद्द करण्यात आल्यावर, आधीच आकारलेला किंवा आकारण्याजोगा कर सोडून अन्य कर भरण्याचे त्याचे दायित्व हे त्याच्या विक्री-व्यवहारांची उलाढाल पहिल्याप्रथम पन्नास हजार रुपयांच्या मर्यादेपेक्षा अधिक होईपर्यंत थांबेल :

परंतु, पूर्वी म्हटल्याप्रमाणे ज्या वर्षात व्यापारी दायी असण्याचे थांबले त्याच वर्षात जर तो पुन: कर भरणा करण्यास दायी झाला तर, कराच्या दायित्व-समाप्तीच्या तारखेस सुरू होणाऱ्या व ज्या दिवशी त्याच्या विक्री-व्यवहारांची उलाढाल पहिल्याप्रथम अशा मर्यादेपेक्षा अधिक होईल त्या ~~तारखेस संपणाऱ्या~~ कालावधीत जे विक्री-व्यवहार होतील त्यांच्या बाबतीत कर द्यावा लागणार नाही.

व्यापाऱ्याने द्यावयाचा विक्रीकर. ६. या अधिनियमातील तरतुदी आणि त्याखाली करण्यात आलेले नियम यांच्या अधीनतेने, या अधिनियमान्वये जो कर भरण्यास दायी आहे अशा प्रत्येक व्यापाऱ्याला, अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेला माल वापरण्याच्या हक्काचे हस्तांतरण करण्यासंबंधी केलेल्या विक्री-व्यवहारांच्या उलाढालीवर कलम ४ अनुसार आकारणीयोग्य कर द्यावा लागेल.

प्रकरण तीन

नोंदणी

नोंदणीचे प्रमाणपत्र. ७. (१) जो व्यापारी या अधिनियमाअन्वये कर भरणा करण्यास दायी होईल असा कोणताही व्यापारी, त्याच्याकडे या अधिनियमामध्ये तरतूद केल्यानुसार वैध नोंदणी प्रमाणपत्र असल्या-शिवाय, कोणताही माल विकू शकणार नाही :

परंतु, जर व्यापाऱ्याने विहित अवधीमध्ये अशा नोंदणीसाठी अर्ज केला असेल, तर, त्याने कोणताही माल विकणे किंवा विकण्याचे चालू ठेवणे कायदेशीर ठरेल.

(२) ज्याच्याकडे नोंदणीचे प्रमाणपत्र असणे आवश्यक आहे अशा प्रत्येक व्यापाऱ्याला, विहित पद्धतीने आणि विहित प्राधिकरणाकडे अर्ज करावा लागेल.

(३) प्राधिकरणाने स्वत:ला योग्य वाटेल अशी चौकशी केल्यानंतर, जर तो नोंदणीसाठीचा अर्ज व्यवस्थित आहे अशी त्याची खात्री पटली तर, ते अर्जदाराची नोंदणी करील आणि विहित नमुन्यात नोंदणीचे प्रमाणपत्र त्याला देईल.

(४) प्राधिकरण, या अधिनियमाच्या कोणत्याही तरतुदींनुसार देण्यात आलेली किंवा अन्यथा मागविलेली किंवा प्राप्त झालेली कोणतीही माहिती विचारात घेतल्यानंतर नोंदणीचे प्रमाणपत्र वेळोवेळी सुधारू शकेल.

(५) जर या कलमानुसार एखाद्या व्यक्तीच्या अर्जावरून ती व्यक्ती व्यापारी म्हणून नोंदण्यास आली असता मागाहून असे आढळले की, त्याची या कलमाच्या तरतुदींनुसार नोंदणी करावयात

नको होती, तर तो कलम ५ अन्वये कर-भरणा करण्यास दायी नसला तरी, त्याचे नोंदणी-प्रमाणपत्र अंमलात आले त्या तारखेपासून ते रद्द होईपर्यंत त्याने केलेल्या विक्री-व्यवहारांवर कर भरण्यास तो दायी राहील.

(६) जर नोंदलेल्या व्यापाऱ्याने विक्री-व्यवहार बंद केले किंवा नोंदलेल्या व्यापाऱ्याच्या विक्री-व्यवहारांची उलाढाल एखाद्या वर्षी पन्नास हजार रुपयांच्या मर्यादेपेक्षा अधिक झाली नाही आणि व्यापाऱ्याने त्याचे नोंदणी-प्रमाणपत्र रद्द करण्यासाठी विहित पद्धतीने अर्ज केला तर, विहित प्राधिकरण नियमांप्रमाणे ते ठरवील अशा तारखेपासून नोंदणी रद्द करील.

(७) जेथे एखाद्या नोंदलेल्या व्यापाऱ्याने विक्री-व्यवहार बंद केले असून, नोंदणीचे प्रमाणपत्र रद्द करण्यासाठी पोट-कलम (६) अन्वये अर्ज करण्यास तो चुकला आहे अशी आयुक्ताची खात्री झाली तर, व्यापाऱ्याला आपले म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर, आयुक्त नोंदलेल्या व्यापाऱ्याने विक्री-व्यवहार बंद केल्याची तारीख म्हणून तो जी तारीख ठरवील त्या तारखेपासून नोंदणी रद्द करू शकेल :

परंतु, व्यापाऱ्याच्या अर्जावरून किंवा अन्यथा नोंदणीचे प्रमाणपत्र रद्द झाल्यामुळे रद्द करण्याच्या तारखेपर्यंतच्या कोणत्याही कालावधीकरिता देय असलेला कर (कोणताही दंड धरून) भरण्याच्या व्यापाऱ्याच्या दायित्वावर परिणाम होणार नाही—मग असा कर (कोणताही दंड धरून) नोंदणी रद्द करण्याच्या तारखेपूर्वी निर्धारित केलेला असो वा नंतर निर्धारित केलेला असो.

प्रकरण चार

मुंबई विक्रीकर अधिनियमाच्या विवक्षित तरतुदी लागू करणे.

८. (१) या अधिनियमाच्या अन्य तरतुदींच्या आणि त्याखाली केलेल्या नियमांच्या अधिनतेने, ज्या प्राधिकरणांना 'मुंबई विक्रीकर अधिनियमा'खाली कोणत्याही कराचे निर्धारण करणे, पुनर्निर्धारण करणे, उगराणी करणे, आणि सक्तीने वसुली करणे याकरिता अधिकार प्रदान झालेला आहे ती प्राधिकरणे या अधिनियमाखाली व्यापाऱ्याकडून प्रदेय असलेला कोणताही कर (दंडसुद्धा) हा जणू काही 'मुंबई विक्रीकर अधिनियमा'खाली प्रदेय असलेला कर वा दंड असावा त्याप्रमाणे त्याचे निर्धारण, पुनर्निर्धारण, उगराणी आणि सक्तीची वसुली करतील आणि त्यांना 'मुंबई विक्रीकर अधिनियमा'खाली जे अधिकार आहेत ते सर्व किंवा त्यांपैकी कोणतेही अधिकार त्यांना या प्रयोजनार्थ वापरता येतील, आणि कराची प्रतिवेदने (returns), निर्धारण, आगाऊ भरणा, दुरुस्ती, उगराणी समपहरण, अधिनियानुसार कर भरण्यास दायी असलेल्या व्यापाऱ्याच्या हस्तांतरितीची नोंदणी, कर-भरण्याचे व्यापाऱ्याचे दायित्व अशा व्यापाऱ्याच्या हस्तांतरितीवर किंवा उत्तराधिकाऱ्यावर लादणे, कोणत्याही भागीदारी संस्थेवर किंवा हिंदू अविभक्त कुटुंबावर असलेले कर-भरण्याचे दायित्व अशा भागीदारी संस्थेचे विसर्जन झाल्यामुळे किंवा हिंदू अविभक्त कुटुंबाचे विभाजन झाल्यामुळे हस्तांतारित होणे कराची वसुली करण्याची विशेष पद्धती, अपीले पुनरीक्षण, निर्देशने, परतावे, वटाव, दंड, व्याज आकारणे किंवा भरणे, अपराध आपसात मिटविणे, व्यापाऱ्याने सादर केलेले कागदपत्र गोपनीय म्हणून समजणे यांसंबंधी 'मुंबई विक्री-कर अधिनियमा'च्या तरतुदी यथोचित फेरफारांसह तदनुसार लागू होतील. 'मुंबई विक्रीकर अधिनियमा' खालील प्राधिकरणांना या अधिनियमा-न्वये कराचे निर्धारण, पुनर्निर्धारण इत्यादी करण्यासाठी अधिकार प्रदान करणे.

(२) 'मुंबई विक्रीकर अधिनियमा' तील अपराध व दंड यांच्याशी संबंधित असलेल्या सर्व तरतुदी (एखाद्या अपराधाबद्दल खटला गुदरण्याऐवजी केलेला दंड किंवा एखाद्या अपराधाबद्दल असलेला दंड किंवा शिक्षा यांच्याव्यतिरिक्त असलेला जादा दंड यांच्या बाबतीतील तरतुदींसह), जणू काही या अधिनियमाखाली प्रदेय असलेला कर हा, 'मुंबई विक्रीकर अधिनियमा'खालील प्रदेय कर असावा त्याप्रमाणे, या अधिनियमान्वये ज्याची उगराणी करणे आवश्यक आहे अशा कराचे निर्धारण, पुनर्निर्धारण, उगराणी व सक्तीची कर-वसुली यांच्याबाबतीत अथवा असे निर्धारण, पुनर्निर्धारण, उगराणी किंवा सक्तीची वसुली यांच्या संबंधातील कोणत्याही कार्यवाहीच्या बाबतीत, यथोचित फेरफारांसह लागू होतील.

प्रकरण पाच

संकीर्ण आणि नियम

अनुसूचीत सुधारणा करण्याचा राज्य शासनाचा अधिकार.

९. राज्य शासनास, वेळोवेळी, शासकीय राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, रोख रक्कम, आस्थगित प्रदान किंवा अन्य मूल्यवान प्रतिफल यांच्या मोबदल्यात कोणताही माल कोणत्याही प्रयोजनासाठी वापरण्याचा हक्क (मग तो विनिर्दिष्ट कालावधीकरता असो वा नसो) हस्तांतरित करण्याच्या संबंधात, कोणतीही नोंद समाविष्ट करून अनुसूचीमध्ये सुधारणा करता येईल, आणि त्यानंतर ती अनुसूची, या अधिनियमाखालील कर-आकारणीच्या प्रयोजनासाठी तदनुसार सुधारित होऊन राहील.

नियम करण्याचा अधिकार.

१०. (१) राज्य शासनास, सर्वसाधारणत: या अधिनियमाची प्रयोजने पार पाडण्याकरिता नियम करता येतील.

(२) विशेषकरून, आणि पोट-कलम (१) खाली नियम करण्याच्या अधिकाराच्या व्यापकतेस बाध न येता, या नियमांत पुढील गोष्टींसाठी तरतुदी करता येतील :—

(अ) कलम ७, पोट-कलम (१) अन्वये व्यापाऱ्याला नोंदणीकरता किती मुदतीत अर्ज करावा लागेल;

(ब) कलम ७, पोट-कलम (२) अन्वये नोंदणी प्रमाणपत्राकरता कोणत्या रीतीने व कोणत्या प्राधिकरणाकडे अर्ज करावा लागेल ;

(क) कलम ७, पोट-कलम (३) अन्वये द्यावयाच्या नोंदणी प्रमाणपत्राचा नमुना;

(ड) कलम ७, पोट-कलम (६) अन्वये नोंदणी-प्रमाणपत्र रद्द करून घेण्याकरिता कशा रीतीने अर्ज करावा लागेल व कोणते प्राधिकरण असे प्रमाणपत्र रद्द करील;

(इ) विहित करणे आवश्यक असेल किंवा विहित करता येईल अशी अन्य कोणतीही बाब.

(३) कोणतेही नियम करताना, राज्य शासन असा निदेश देऊ शकेल की, त्यांचा भंग झाल्यास तो अपराध जास्तीत जास्त दोन हजार रुपये एवढ्या द्रव्यदंडास, आणि असा अपराध चालू राहणारा असेल तर, असा अपराध करण्याचे चालू राहील त्या काळात दिवसागणिक जास्तीत जास्त शंभर रुपये एवढा द्रव्यदंडास पात्र ठरेल.

(४) या कलमाखाली करण्यात आलेले नियम पूर्वप्रसिद्धीच्या शर्तीस अधीन असतील :

परंतु, त्वरित कारवाई करणे जीमुळे आवश्यक झाले आहे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्या-बद्दल राज्य शासनाची खात्री झाल्यास, त्यास या कलमान्वये करण्यात यावयाच्या कोणत्याही नियमाच्या पूर्वप्रसिद्धीची ही शर्त काढून टाकता येईल.

(५) या कलमाखाली केलेला प्रत्येक नियम, तो करण्यात आल्यानंतर होईल तितक्या लवकर राज्य विधानमंडळाच्या सभागृहासमोर, त्याचे अधिवेशन चालू असताना एका अधिवेशनाने अथवा दोन किंवा अधिक क्रमवर्ती अधिवेशने मिळून बनलेल्या अशा एकूण तीस दिवसांच्या काला-वधीकरता ठेवला जाईल, आणि ज्या अधिवेशनात तो अशा प्रकारे ठेवण्यात आला असेल ते अधिवेशन किंवा त्यापाठोपाठचे अधिवेशन संपण्यापूर्वी जर, त्या नियमात कोणतेही बदल करण्याबाबत दोन्ही सभागृहांचे मतैक्य झाले अथवा तो नियम करण्यात येऊ नये याबाबत दोन्ही सभागृहांचे मतैक्य झाले आणि असा निर्णय त्यांनी शासकीय राजपत्रात अधिसूचित केला तर, अशी अधिसूचना प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकापासून तो नियम अशा बदललेल्या रूपातच परिणामक होईल किंवा, प्रकरणपरत्वे, मुळीच परिणामक होणार नाही : तथापि, अशा कोणत्याही बदलामुळे किंवा शून्यीकरणामुळे, तत्पूर्वी त्या नियमाखाली करण्यात आलेल्या कोणत्याही कृतीच्या किंवा अकृतीच्या विधिग्राह्यतेस बाध येणार नाही.

अनुसूची

[कलमे २(१२), ४, ६ व ९ पहा]

अनुक्रमांक	वर्णन
१	चलच्चित्रपट किंवा व्हिडिओ कॅसेट्स यांच्या वापराच्या हक्काचे हस्तांतरण.
२	दूरचित्रवाणी संच, व्हिडिओ कॅसेट रेकॉर्डर्स, व्हिडिओ कॅसेट प्लेअर्स किंवा प्रक्षेपी (Projectors) यांच्या वापराच्या हक्कांचे हस्तांतरण.
३	कार्यालयाची साधनसामग्री, गणकयंत्रे, उपकरणे व उपयंत्रे यांसह संयंत्र, यंत्रसामग्री साधनसामग्री यांच्या वापराच्या हक्काचे हस्तांतरण.
४	वातानुकूलनाची साधनसामग्री, वातानुकूलन यंत्रे, डीप फ्रीझर्स, शीतगृह संयंत्रे, ह्यूमिडीफिकेशन संयंत्रे किंवा डिह्यूमिडिफायर्स यांच्या वापराच्या हक्काचे हस्तांतरण.
५	मालमोटारी, कर्षित्रे (ट्रॅक्टर्स), बसगाड्या, मिनी बसगाड्या, जीपगाड्या, मोटारी किंवा तिचाकी वाहने यांसारखी वाहने यांच्या वापराच्या हक्काचे हस्तांतरण.
६	विमाने, जहाजे, बोटी किंवा जलयाने यांच्या वापराच्या हक्काचे हस्तांतरण.

(यथार्थ अनुवाद)
न. ब. पाटील,
भाषा संचालक,
महाराष्ट्र राज्य.